

CRIZA DIN AFGANISTAN – FACTOR DESTABILIZATOR ASUPRA SECURITĂȚII ȘI INTEGRITĂȚII SPAȚIULUI EURO- ATLANTIC

AFGHANISTAN CRISIS - A DEMILING FACTOR ON THE SECURITY AND INTEGRITY OF THE EURO-ATLANTIC AREA

Locotenent Claudiu-Florin NISTOR*

Rezumat: *Sfera statelor afectate de criza din Afganistan, aferentă ultimelor 5 decenii. Cadrul de ripostă survenit de către forțele sovietice, din partea grupărilor extremiste de pe teritoriul afgan, în contextul războiului afgano-sovietic. Urmările eșecurilor intervențiilor militare asupra statelor participante la conflictele armate de pe teritoriul statului afgan care s-au manifestat sub formă de cheltuieli de ordinul miliardelor de dolari, atacuri teroriste din partea grupărilor extremiste, respectiv repercusiunile acestora. Riscurile la care s-au supus țările membre ale Organizației Tratatului Atlanticului de Nord, respectiv Uniunea Sovietică, în cadrul luptelor duse pe teritoriul afgan. Consecințele acțiunilor militare asupra generațiilor unui popor măcinat de conflicte internaționale, concomitent cu animozitatea principalelor direcții de influență. Realizarea unei strategii la nivel internațional, odată cu retragerea tuturor trupelor aliate de menținere a păcii de pe teritoriul afgan, care să conducă spre sfârșitul crizelor, atât de natură umanitară, din punct de vedere al refugiaților, cât și a celei reprezentate de amenințarea talibanilor.*

Cuvinte-cheie: *războiul afgano-sovietic, amenințarea teroristă, spațiul euro-atlantic, acțiuni militare, regim democratic, regim islamic.*

Abstract: *The sphere of states affected by the crisis in Afghanistan, related to the last 5 decades. The framework of the response by the Soviet forces, from the extremist groups on the Afghan territory, in the context of the Afghan-Soviet war. The consequences of the failures of military interventions on the states participating in the armed conflicts on the territory of the Afghan state, which manifested themselves in the form of billions of dollars, terrorist attacks by extremist groups, respectively their repercussions. The risks to which the member countries of the North Atlantic Treaty Organization, namely the Soviet Union, have*

---

* Statul Major al Forțelor Terestre, nistor_claudiu@yahoo.ro

been subjected in the course of the fighting on Afghan territory. The consequences of military action on the generations of a people crushed by international conflicts, along with the animosity of the main directions of influence. Achieving an international strategy, with the withdrawal of all Allied peacekeepers from Afghan territory, leading to an end to the humanitarian refugee crisis and the Taliban threat.

Keywords: *Afghan-Soviet war, terrorist threat, Euro-Atlantic space, military action, democratic regime, Islamic regime.*

Cadrul istoric de influență asupra statului afgan, funcție de direcția marilor puteri

Pentru stabilirea contextului actual și determinarea eventualelor soluții la criza generată de istoria conflictelor din regiunea afgană, este necesară o minimă analiză asupra istoriei recente, începând de la Al Doilea Război Mondial, respectiv perioada de monarhie și ajungând până la situația prezentă cu problematica sferelor de influență.

Astfel, făcând o retrospectivă asupra situației din timpul celui De-Al Doilea Război Mondial, când Emiratul Islamic Afganistan, prin decizia autorităților monarhale, declară neutralitate în anul 1939. Pentru următoarele 3 decenii, monarhia este menținută în continuare ca principala formă de guvernământ, însă în 1973, regele Myhammad Zahir Șah este ucis, în vederea abolirii monarhiei și instaurarea unui regim democratic, astfel, statul în cauză este transformat în Republica Democrată Afganistan, trecând în sfera statelor democratice.¹

Având în vedere situația istorică a mai multor state, respectiv orientarea statelor în funcție de influența U.R.S.S. sau S.U.A., se poate puncta adversitatea dintre cele două direcții antitetice, comunismul față cu democrația. Astfel, Afganistan, nu a făcut rabat de această problemă, întrucât regimul democratic a fost pus drastic la încercare de cel comunist, conform tendințelor anilor '50.

Situația aparentă de calmitate, a fost însă zdruncinată de o lovitură de stat, astfel că, Partidul Democratic al Poporului, condus de comuniști, preia controlul statului în 1978. Cu toate acestea, regimul de la Kabul, nou

---

¹ Gregory Fremont-Barnes, *The Soviet-Afghan War, 1979 - 1989*, Great Britain, 2012, pp. 2 - 9.

instaurat, nu a beneficiat de o guvernare liniștită, fapt cauzat de rebeliunea mujahedinilor, cunoscuți ca luptători pentru credință. În acest sens, conducerea Uniunii Sovietice consideră oportun acordarea sprijinului militar în combaterea rebelilor pentru menținerea sistemului comunist în cât mai multe țări de pe mapamond.

Invazia armatei roșii într-o țară divizată de o serie de factori, predominant de ordin religios, politic și social, s-a dovedit de-a lungul timpului, respectiv din 1979, până în 1989, a fi incapabilă de a își atinge obiectivele stabilite de Moscova, nu doar din cauza factorilor de diviziune socială, ci și a reliefului țării. Războiul civil, rezultat în urma facțiunilor rivale de la conducerea statului, revoltelor din partea societății civile din marile orașe, respectiv dezertările în masă din armata afgană, s-a dovedit a fi încă o piedică în calea implementării și stabilității noii conduceri comuniste.

În acest cadru de luptă contra insurgențelor, în afara granițelor Uniunii Sovietice, prin relief mlăștinos, respectiv prin zonele deșertice, tehnica rusească s-a dovedit a fi problematică, însă nu doar acest aspect a reprezentat vulnerabilitatea armatei roșii. Considerând luptele contra Germaniei naziste, de pe teritoriul sovietic, respectiv în imediata apropiere a granițelor proprii, până la Berlin, a fi o experiență suficientă pentru combaterea mujahedinilor, autoritățile de la Moscova au crezut de cuviință că și această invazie va fi un real succes și că influența comunistă din regiune se va extinde în continuare.

Această campanie militară a condus în mod nemijlocit la pierderi militare de ordinul zecilor de mii de sovietici, sute de aparate de zbor, tehnică de artilerie și mii de camioane distruse. De partea cealaltă a baricadei, situația se prezintă într-un mod mult mai sumbru, respectiv, aproximativ 100 000 de pierderi din rândul mujahedinilor și pakistanezilor. Cu toate acestea, un important factor definitoriu pentru războiul afgano - sovietic este reprezentat de numărul victimelor din societatea civilă, care nu a putut fi niciodată stabilit la nivel oficial, astfel că estimările variază de la 550 000 și ajung chiar și la 2 000 000 de victime de rândul cetățenilor afgani morți, fie în confruntări directe între trupele sovietice și mujahedini, ca victime colaterale, fie din cauza bolilor din acea vreme sau morți din cauza rănilor suferite.

La finalul anilor 89, când majoritatea țărilor din blocul comunist și-au schimbat regimul într-unul democratic, Uniunea Sovietică avea de înfruntat o tendință la nivel global, de respingere a comunismului, iar acțiunea militară de pe teritoriul Afganistanului, soldată cu un eșec răsunător, urmat de pierderi atât umane, cât și economice pentru uniune, a reprezentat un subansamblu în procesul destrămării acesteia.²

În ciuda conflictului afgano - sovietic, cel mai afectat element din această sferă conflictuală a fost, cu siguranță, societatea civilă afgană, respectiv cetățenii de rând, cei care au fost neutri față de cele două tabere oponente. În acest sens, discutăm de o migrație masivă în perioada post-conflict, acest fapt traducându-se în 3 000 000 de răniți și implicit, de 5 000 000 de refugiați afgani, care au emigrat mai apoi către țările vecine, respectiv cele europene.

Aceste crize, de ordin civil, au împins statul afgan mai mult către condiția unui stat subdezvoltat, în detrimentul direcției unui stat în curs de dezvoltare, având în vedere războiul afgano - sovietic, conducerea statului de la finalul războiului, instabilă și situația rebelilor de pe teritoriul afgan, au transformat Afganistanul într-o regiune propice pentru facțiunile teroriste de pe întreg mapamondul.

Dezvoltarea rețelelor teroriste pe fondul destabilizării unui stat

După războiul afgano - sovietic, care s-a încheiat cu victoria mujahedinilor în 1989, un nou conflict apărea pe teritoriul afgan, și anume, un război civil. Cu toate acestea, un element de noutate adus în acest cadru, este reprezentat de grupul talibanilor, o mișcare nou ultra-conservatoare care începe cu pași mărunți, dar siguri, să acapareze populația și o mare parte din regiune. Acest grup de militanți islamici și-a făcut simțită prezența încă din anii 1980, însă după războiul civil afgan, terminat în 1992, legile, educația, respectiv viața cotidiană, erau guvernate de doctrinele religioase ale Islamului.

În acest sens, dacă înainte de anii 1980, în școli, primau materiile de bază, cum ar fi matematica sau literatura, situația educațională impusă de

---

² Cătălin Gorincioi, Viorel Bolduma, „Războiul Din Afganistan: Amintirea Unui Erou”, *Revista Militară, Studii de Securitate și Apărare*, nr.1/2018, București, pp. 136 -137.

talibani, avea ca și carte de căpătâi Koranul, astfel, dogmele religioase acaparau nu doar sectorul politic, dar și pe cel educațional.³

Cu toate aceste schimbări radicale, mare parte din cetățeni, a trebuit să-și reorienteze stilul de viață, însă cele mai afectate persoane au fost femeile, care au avut parte, chiar și în prezent, de restricții majore, criticate de-a lungul timpului de comunitățile internaționale, respectiv de organizațiile de protecție a drepturilor omului.

După toate aceste evenimente, mișcarea talibană se bucura la mijlocul anilor 1995, de circa 25 000 de membri activi, care cuceriseră, în primă instanță, mare parte din teritoriul afgan, având controlul asupra celor mai importante zone administrative din stat. Astfel, Afganistan devenise, într-un ritm accelerat, o țară guvernată de o mișcare fanatic religioasă, ultra-conservatoare, cu legi care nu erau bazate pe principiile moralității și libertățile omului, conform Declarației Universale ale Drepturilor Omului, ci pe dogme religioase discriminatorii, iar din punct de vedere economic, autoritățile responsabile cu creșterea economică erau inexistente, deci un plan de revenire și dezvoltare economică nu se întrevedea la orizont.

În aceste conjuncturi propice, coexistența și cooperarea facțiunilor de tip terorist cu mișcarea talibană erau inevitabile și benefice de ambele părți. Numeroase organizații teroriste și-au găsit adăpostul în Afganistan, dar una care s-a făcut remarcată, în cel mai grav mod posibil, este Al Qaeda, al cărui lider era Osama bin Laden.

În 1998, liderul Al Qaeda își exprimă indignarea și obiecțiile față de Statele Unite ale Americii cauzate de politicile externe față de Israel și de prezența trupelor americane în Arabia Saudită motivată de Războiul din Golf. În acest sens, Osama bin Laden promovează învățăturile din Koran, conform cărora păgânii trebuie uciși, iar prin păgâni înțelegându-se orice om ce nu aparține religiei lor.

Printr-un cumul de factori, respectiv amenințările teroriste, numărul considerabil de membri și simpatizanți ai Al Qaeda, starea de novice a comunităților internaționale la fenomenul de terorism și măsurile de

---

³ *History of the Quran*, Wikipedia, disponibil la <https://en.wikipedia.org/wiki/Quran>, accesat la 30.08. 2021.

securitate în aeroporturi, au creat cadrul ideal pentru apariția atacurilor teroriste.

În acest sens, se exemplifică situația din 11 septembrie 2001, arhicunoscută pentru atacurile teroriste din S.U.A., când 4 avioane au fost deturnate cu scopul de a le prăbuși, în locuri strategice și simbolice, pentru a crea cât mai multe victime și a produce panică. Astfel, 2 avioane au fost pilotate către turnurile gemene de la World Trade Center, unul către Pentagon, iar cel din urmă, datorită ripostei pasagerilor și personalului de zbor, s-a prăbușit lângă localitatea Shanksville, fără alte victime în afară de pasageri.

Numărul total al victimelor rezultate în atentate s-a ridicat la aproape 3000, iar toate acțiunile au fost revendicate de gruparea teroristă Al Qaeda, astfel, liderul, Osama bin Laden, realizându-și amenințările contra poporului american.

În acest punct de turnură, Statele Unite ale Americii declară război grupării teroriste Al Qaeda și decide acțiunea militară împotriva statului Afganistan, care găzduia și oferea sprijin grupării în cauză. În urma atentatelor, comunitățile internaționale au reconsiderat amenințarea teroristă, ca fiind una prioritară ce trebuie combătută, luând astfel o lecție de la poporul american.

Cu toate acestea, un aspect pozitiv datorat atentatelor a fost reprezentat de noile măsuri de securitate luate la nivelul aeroporturilor, nu doar la cele americane, ci pe tot mapamondul, și implicit, sporirea tuturor regulilor de circulație și traversare a granițelor la nivel interstatal, terorismul fiind astfel declarat inamicul principal al majorității statelor.

Făcând o paralelă între Statele Unite ale Americii și actuala Federație Rusă, fosta Uniune Sovietică, se poate observa o similitudine aparte, respectiv, în urma acțiunilor lor militare, fie în Afganistan, fie în regiunile imediat apropiate, dominate de talibani, grupări teroriste sau aliați ai acestora, ambele entități statale au fost țintele mai multor atentate teroriste, care, ulterior, au fost revendicate de grupări teroriste care, fie sunt stabilite în Afganistan, fie se află într-o strânsă colaborare cu talibanii.

Amenințarea teroristă asupra integrității și securității spațiului Euro - Atlantic în perioada post-conflict din Afganistan

Războiul dus de S.U.A. și aliații săi pe teritoriul afgan, din 2001, și până în 2021, a avut consecințe enorme de ordin economic, politic și, în special, pe plan social pentru toate statele participante. Astfel, luând în considerare doar cheltuielile Statelor Unite, se ajunge la o sumă de peste 2300 miliarde de dolari. Calculele inițiale arătau suma de 815 miliarde de dolari, dar aici au fost incluse doar costurile operațiilor, hrănirii, combustibililor, etc., neluând în calcul asistența veteranilor, cheltuielile umanitare, pierderi etc.⁴

Pe linie de personal implicat în aceste acțiuni, doar din cadrul armatei americane, 800 000 de militari au luat parte în acest conflict, 2400 însă au decedat în urma luptelor. În tabăra adversă circa 51 000 de talibani, aproape 70 000 de polițiști și militari afgani și 47 000 de cetățeni afgani și-au pierdut viața în conflictele de pe întreg teritoriul afgan.⁵

Unul din principalele scopuri de intervenție în statul în cauză a fost de combatere a fenomenului terorism și de reprimare a principalului loc de desfășurare a grupărilor teroriste, în vederea stabilirii unui guvern democrat, respectiv punerea pe o direcție occidentală a statului afgan. Impunerea unui regim democratic s-a încercat prin pregătirea autorităților, respectiv poliția afgană, stabilirea unui guvern de conducere și ridicarea restricțiilor religioase impuse femeilor.

Cu toate acestea, pe tot parcursul acțiunilor militare din zonă, numeroase țări care au fost implicate, au fost țintele mai multor atacuri, unele sinucigașe, revendicate ulterior de grupări teroriste. Numele grupărilor teroriste, care au revendicat atentatele, au fost variate, dar numele de Al Qaeda a fost ușor înlocuit de gruparea teroristă Stat Islamic, care s-a dovedit, în timp, mai numeroasă, periculoasă și mult mai diversificată față

---

⁴ Deirdre Shesgreen, "War rarely goes as planned: New report tallies trillions US spent in Afghanistan, Iraq, USA TODAY, disponibil la: <https://eu.usatoday.com/story/news/politics/2021/09/01/how-much-did-war-afghanistan-cost-how-many-people-died/5669656001/>, accesat la 10.09.2021.

⁵ Daniel Contescu, *Războiul din Afganistan a costat SUA 2313 miliarde de dolari, arme, morti și datorii*, Mediafax.ro, disponibil la: <https://www.mediafax.ro/economic/razboiul-din-afghanistan...>, accesat la 04.09.2021.

de cea anterior menționată, nu doar pentru cetățenii afgani, dar și pentru toate țările participante în teatrul de operații din Afganistan.

Făcând o mențiune asupra celor menționate anterior, respectiv asupra refugiaților afgani, trebuie subliniat faptul că, printre milioanele de oameni care au părăsit statul, cu scopul de a își proteja familiile și de a găsi siguranță și stabilitate în viața de zi cu zi, se numără și indivizi radicalizați în timp, care s-au infiltrat în mod legal în diferite state ale spațiului euro - atlantic și care, după o perioadă de câțiva ani, au comis atentate teroriste, revendicate de cea mai mare grupare de acest gen, de la momentul actual, și anume, Statul Islamic.

În acest sens, identificăm doar câteva dintre cele mai sângeroase atacuri comise pe teritoriul coaliției statelor participante la războiul din Afganistan.⁶

Situația atentatelor teroriste, din ultimele două decenii, asupra statelor care au intervenit militar pe teritoriul afgan⁷

Locația	Data	Victime/răniți	Gruparea teroristă responsabilă
Turcia - Istanbul	15.11.2003	28/300	Al Qaeda
Turcia - Istanbul	20.11.2003	31/450	Al Qaeda
Spania - Madrid	11.03.2004	192/2057	Al Qaeda
Franța – Paris	13.11.2015	137/413	Statul Islamic
Turcia - Istanbul	12.01.2016	14/9	Statul Islamic
Belgia - Bruxelles	22.03.2016	35/340	Statul Islamic
Turcia - Istanbul	07.06.2016	13/51	Statul Islamic
Turcia - Istanbul	28.06.2016	44/230	Statul Islamic

⁶ Global Terrorism Index 2016, Measuring and Understanding the Impact of Terrorism, University of Maryland, pp. 41- 44.

⁷ *Terorismul în Europa*, Wikipedia, disponibil la https://ro.wikipedia.org/wiki/Terorismul-%C3%AEn_Europa, accesat la 12.09.2021.

Franța - Nisa	14.07.2016	86/458	Statul Islamic
Germania - Berlin	19.12.2016	12/56	Statul Islamic
Turcia - Istambul	01.01.2017	39/70	Statul Islamic
Rusia - Sankt Petersburg	03.04.2017	14/64	Statul Islamic
Regatul Unit - Manchester	22.05.2017	23/119	Statul Islamic

Conform tabelului, se poate observa tendința predominantă a statului islamic de a comite atacuri asupra majorității statelor, care au intervenit pe teritoriul statului afgan, inclusiv asupra Federației Ruse, care deși a purtat un război afgano - sovietic terminat în 1989, a fost ținta unui atac în anul 2017.

Recent, după retragerea tuturor statelor de pe teritoriul afgan, situația instabilă de la Kabul, cu un guvern fragil democrat a avut o turnură radicală, când talibanii au preluat în decursul câtorva săptămâni, controlul principalelor zone de putere din stat. Oamenii cu factor de decizie înaltă, împreună cu președintele țării, au părăsit statul, lăsând puterea în mâinile talibanilor, care au instalat deja o conducere. Deși, armata și poliția afgană au fost pregătite și antrenate de trupele aliate, acestea au fost înfrânte rapid de mișcarea talibană, fapt ce le-a facilitat preluarea puterii într-un ritm accelerat.

Concluzii

În articolul prezentat am evidențiat eforturile, de pe toate planurile, de stabilire a unui regim durabil și pașnic în Afganistan, care după retragerea trupelor a fost doborât într-un ritm rapid, fapt ce a destabilizat, nu doar situația statului în cauză, ci și pe cea la nivel global.

În acest sens, identificăm în orizontul apropiat, o serie de factori care amenință, nu doar securitatea spațiului euro - atlantic, ci și integritatea acestuia. Istoria recentă a arătat cum în urma represiunilor asupra statului afgan s-au produs numeroase atacuri teroriste, prin infiltrarea oamenilor radicalizați în diferite state, care comiteau atentate teroriste chiar și după

câțiva ani. În aceste condiții, când criza din Afganistan este în continuare activă, iar numărul persoanelor care au părăsit statul este de ordinul milioanei, este nevoie de o reorientare a statelor occidentale, către o strategie de combatere acestui fenomen.

Astfel, la nivelul țărilor europene, euro - asiatice, respectiv al celor americane, adoptarea unor seturi de măsuri pentru combaterea, mai întâi, la nivel intern a migranților radicalizați, de filtrarea la granițe a celor care au avut sau încă au legături cu mișcarea talibană sau cu diferite grupări teroriste. Toate aceste eforturi, trebuie să vină din partea fiecărui stat, în vederea realizării unei securități colective, întrucât fenomenul de terorism este de o complexitate deosebită și poate fi combătut doar prin implicare colectivă.

BIBLIOGRAFIE

- GREGORY F.-B., *The Soviet-Afghan War, 1979 - 1989*, Great Britain, 2012.
- GORINCIOI C., BOLDUMA V., „Războiul Din Afganistan: Amintirea Unui Erou”, *Revista Militară, Studii de Securitate și Apărare*, nr. 1/2018, București.
- SHESGREEN D., „War rarely goes as planned: New report tallies trillions US spent in Afghanistan, Iraq, USA TODAY, disponibil la: <https://eu.usatoday.com/story/news/politics/2021/09/01/how-much-did-war-afghanistan-cost-how-many-peopledied...>, accesat la 10.09. 2021.
- CONTESCU D., *Războiul din Afganistan a costat SUA 2313 miliarde de dolari, arme, morti și datorii*, *Mediafax.ro*, disponibil la: <https://www.mediafax.ro/economic/razboiul-din-afghanistan...>, accesat la 04.09. 2021.

Surse Web

Global Terrorism Index 2016, Measuring and Understanding the Impact of Terrorism, University of Maryland, pp. 41- 44.

Terorismul în Europa, Wikipedia, disponibil la https://ro.wikipedia-.org/wiki/TerorismulAEn_Europa, accesat la 12.09.2021.
History of the Quran, Wikipedia, disponibil la <https://en.wikipedia-.org/wiki/Quran>, accesat la 30.08. 2021.

